

Dr hab. Stanisław Chrobak prof. ucz.
Wydział Nauk Pedagogicznych
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani mgr Marceliny Kalemby

Indywidualny i społeczny obraz ciała młodzieży wobec technologizacji sportu

przygotowanej

pod kierunkiem naukowym ks. dra hab. Grzegorza Godawy, prof. UPJPII

Podstawą do napisania recenzji jest uchwała Wysokiego Senatu Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie na posiedzeniu w dniu 27.05.2024 r.

Każdy okres rozwojowy ma swoje specyficzne cechy, wyróżniające go od innych. Analizując młodzież i młodość, ujmujemy te kategorie społeczne wielowymiarowo, a więc jako zjawisko biologiczne, społeczne i kulturowe zarazem. Młodzież zatem to kategoria osób, znajdująca się w przejściowym stadium rozwoju między okresem dzieciństwa a dorosłością, przygotowującym ją do przejścia pełnej odpowiedzialności, samodzielności ekonomicznej i społecznej. Problem ludzkiego życia pojawia się wówczas, gdy zadajemy sobie pytanie „po co i dlaczego żyjemy”, czyli co nadaje życiu sens. Efektem oceny własnego miejsca życiowego jest samoświadomość jednostki, rozumienie siebie i własnej sytuacji życiowej. Świadomość odzwierciedla własne „ja” człowieka i jego czyny i równocześnie pozwala mu przeżywać to „ja”, przeżywać siebie i swoje czyny. Człowiek ma świadomość swego ciała, a także je przeżywa, przeżywa przy tym własną cielesność, podobnie jak własną zmysłowość czy uczuciowość. Przeżycia te idą w parze – jak podkreśla Karol Wojtyła (*Osoba i czyn, 1994, s. 100-107*) – ze świadomościowym odzwierciedleniem i dlatego kieruje nimi także samowiedza. Czymś innym jest przeżywać własne ciało, a czymś innym przeżywać własną cielesność. Dzięki świadomości człowiek przeżywa siebie jako podmiot. Przeżywa, a więc jest podmiotem w sensie najściślej doświadczalnym. Przeżywa też człowiek swoje czyny jako działanie, którego on – osoba – jest sprawcą. Samoświadomość stanowi tym samym nadrzędną instancję integrującą informacje wewnętrzne i zewnętrzne o własnej osobie i własnym miejscu życiowym, decydując o przyjęciu określonych postaw życiowych. W tym

też kontekście przedmiotem badań w przedłożonej do oceny dysertacji jest „zbadanie indywidualnego i społecznego obrazu ciała młodzieży wobec technologizacji sportu, natomiast celem praktyczno-wdrożeniowym było opracowanie wskazań dotyczących wsparcia młodzieży w kształtowaniu pozytywnego obrazu ciała oraz prawidłowego wykorzystywania sportu i technologii sportowej w pracy nad ciałem” (s. 153). Zdarzenia, które stają się udziałem człowieka wpisują się w historię jego życia, wyznaczają ważne obszary jego aktywności i zaangażowania.

1. Struktura formalna pracy

Praca składa się ze *Wstępu*, pięciu rozdziałów, *Zakończenia*, *Bibliografii*, *Spisu wykresów*, tabeli, rysunków oraz *Aneksu*. Cała praca liczy 299 stron. Bibliografia (całość na ss. 256-287) podzielona została na dwie części: Literatura oraz Netografia. Bibliografia wskazuje, że Autorka dokonała rzetelnego studium literatury przedmiotu.

W treści *Wstępu* zawarty został główny problem badawczy (s. 12 a także 154), który jest przedstawiony w formie pytania, a mianowicie: **Jaki jest indywidualny i społeczny obraz ciała młodzieży wobec technologizacji sportu?** Na podstawie głównego problemu badawczego określono następujące problemy szczegółowe:

1. Czy indywidualny obraz ciała jest zależny od zmiennych środowiskowych i socjodemograficznych?
2. Czy internalizacja współczesnych stereotypów urody jest zależna od zmiennych środowiskowych i socjodemograficznych?
3. Jakie są główne źródła czerpania wzorców dotyczących społecznego oraz indywidualnego obrazu ciała wśród respondentów?
4. Jakie są zachowania badanych związane z aktywnością fizyczną?
5. Jakie sportowe technologie są najczęściej stosowane przez badaną młodzież?
6. Czy korzystanie z technologii sportowych jest zależne od zmiennych socjodemograficznych i środowiskowych?
7. Które obszary technologizacji sportu mają największy związek z indywidualnym obrazem ciała?
8. Które obszary technologizacji sportu mają największy związek ze społecznym obrazem ciała?

Powyższe problemy szczegółowe zamieszczone zostały także na stronie 155 rozprawy (drobna uwaga dotyczy numeracji: 9-16, zamiast 1-8). Na podstawie przedstawionych pytań

(problemów szczegółowych) sformułowana została hipoteza główna: *Istnieje związek pomiędzy indywidualnym a społecznym obrazem ciała młodzieży a aktywnością sportową i technologizacją sportu* (s. 156) oraz wyróżniono osiem hipotez szczegółowych (s. 156-157), które w procesie badawczym zostały poddane weryfikacji. W tym też kontekście „celem teoretyczno-poznawczym uczyniono zbadanie indywidualnego i społecznego obrazu ciała młodzieży wobec technologizacji sportu, natomiast celem praktyczno-wdrożeniowym było opracowanie wskazań dotyczących wsparcia młodzieży w kształtowaniu pozytywnego obrazu ciała oraz prawidłowego wykorzystywania sportu i technologii sportowej w pracy nad ciałem” (s. 11-12). Ponadto – jak podkreśla mgr Marcelina Kalemba – jednym z głównych przedmiotów zainteresowań niniejszej pracy jest „rola sportu i technologii sportowej w pracy nad ciałem oraz technologiczna ingerencja w ciało sportowca. Ten obszar stanowi pewną lukę w badaniach, której część autorka niniejszej dysertacji chciałaby wypełnić poprzez przeprowadzone analizy” (s. 148).

Struktura dysertacji jest typowa dla prac realizowanych w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. Układ rozprawy doktorskiej jest przejrzysty. Badania (por. s. 163-167) przeprowadzone zostały w marcu i kwietniu 2023 roku, również w formie stacjonarnej. W autorskich badaniach został zastosowany celowy dobór próby. Kryterium celowości wynikało z dostępności grupy badawczej oraz wyrażeniu zgody na przeprowadzenie badań ankietowych. Wybór grupy badawczej był także podyktowany specyfiką późnego okresu dorastania. Badaniami zostali objęci uczniowie szkół średnich klas licealnych i technicznych w wieku od 16 do 20 lat z terenu województwa małopolskiego. Grupę badawczą stanowiło 646 osób (387 kobiet oraz 259 mężczyzn). Odpowiednio było to 59,9% kobiet oraz 40,1% mężczyzn. Badania zostały przeprowadzone w szkołach z małego, średniego oraz dużego miasta, dzięki czemu zróżnicowane zostało miejsce zamieszkania respondentów. „Źródło inspiracji do przeprowadzenia badań – jak stwierdza Marcelina Kalemba – stanowią przede wszystkim jej osobiste doświadczenia jako nauczycielki wychowania fizycznego” (s. 10).

W realizacji badań nad wskazaną wyżej problematyką zastosowana została metoda sondażu diagnostycznego, a wykorzystaną techniką zbierania danych była ankieta. Narzędziami badawczymi do zbierania danych w trakcie realizowanego badania był: Kwestionariusz Obrazu Ciała wobec Technologizacji Sportu (KOCwTS) oraz Kwestionariusz Wizerunku Ciała – KWCO Alicji Głębockiej (por. s. 161-163). Zaznaczyć także należy, że przed przystąpieniem do badań właściwych, w drugiej połowie lutego 2023 roku przeprowadzono badania pilotażowe dotyczące indywidualnego i społecznego obrazu ciała młodzieży wobec technologizacji sportu. W badaniach tych wzięło udział 45 uczniów z

drugiej i trzeciej klasy licealnej. Zebrany materiał pozwolił Autorce sprawdzić poprawność narzędzi służących do zbadania zjawiska. Po przeprowadzeniu badań pilotażowych skorygowane zostały błędy oraz dopracowane pytania znajdujące się w kwestionariuszu (por. s. 167). Wskazane przez Doktorantkę metody są właściwie dobrane do zbadania tytułowego zagadnienia. Drobną niekonsekwencją dotyczy natomiast zapisów (s. 13 i 162-163): „Autorski Kwestionariusz Obrazu Ciała wobec Technologizacji Sportu (KOCwTS) składa się z trzech części. Pierwsza część to dane socjodemograficzne, składająca się z 14 pytań”, natomiast zamieszczone w Aneksie to samo narzędzie ma tytuł: „Kwestionariusz Obrazu Ciała Młodzieży wobec Technologizacji Sportu” i składa się z 13 pytań (s. 290-291). Warto zatem doprecyzować tekst w tych częściach dysertacji.

2. Merytoryczna ocena pracy

Okres adolescencji to czas eksperymentowania, sprawdzania się w nowych rolach, określania własnych granic oraz swojego miejsca w społeczności, wytyczania zadań i celów. Ten nowy i jakościowo znaczący etap życia wymaga wypracowania nowych strategii adaptacyjnych. Słusznie zatem stwierdza Autorka, że „kształtowanie się obrazu ciała młodzieży ma związek nie tylko z jego zewnętrznym, fizycznym wyglądem, ale także z poszukiwaniem swojej indywidualnej tożsamości oraz odniesieniem jej do perspektywy społecznej. W procesie kształtowania się obrazu ciała młodzieży dużą rolę odgrywa ich własna aktywność, która wyraża się między innymi poprzez sport. (...) technologizacja sportu może wzmocnić skuteczność pracy nad fizyczną sprawnością, a przez to oddziaływać na indywidualny i społeczny obraz ciała” (s. 8 i 12).

Podstawą przedstawionego projektu badań empirycznych, uwzględniającego obecność technologii sportowej i jej związku z kształtowaniem się obrazu ciała młodzieży jest analiza literatury przedmiotu. Zatem pierwsze trzy rozdziały dysertacji mają charakter teoretyczny. W rozdziale pierwszym zatytułowanym: *Obraz ciała*, Doktorantka w dwóch podrozdziałach przedstawia: 1.1. Charakterystykę obrazu ciała oraz 1.2. Obraz ciała w kontekście społeczno-kulturowym. W rozdziale tym zatem szczegółowo omówione zostały następujące zagadnienia: podmiotowy charakter ciała; obraz ciała w ujęciu indywidualnym i społecznym; komponenty i wybrane koncepcje obrazu ciała; zmiany w postrzeganiu obrazu ludzkiego ciała oraz płęć kulturowa jako przejaw współczesnych trendów związanych z cielesnością. Na podkreślenie zasługują powyższe analizy ponieważ różnorodne koncepcje związane z obrazem ciała, w pewien sposób odzwierciedlają proces kształtowania się zarówno

indywidualnego jak i społecznego obrazu ciała. Zmiany w postrzeganiu ciała kobiet i mężczyzn na przestrzeni wieków okazały się być powiązane z kontekstem społeczno-kulturowym, trendami, wierzeniami oraz modą. Ponadto obraz ciała jest dynamicznie formowany przez społeczno-kulturowe wpływy, kulturę popularną oraz media. Powyższe rozważania doprowadziły Autorkę do stwierdzenia, że w niniejszej pracy przyjmuje obraz ciała związany z przynależnością do płci biologicznych, czyli do ciała kobiety i mężczyzny. Badania nie będą obejmować kategorii płci kulturowej (por. s. 51-52).

Problematyka związana z obrazem ciała jest szczególnie istotna wśród dorastającej młodzieży, kiedy zmiany związane z ciałem, kształtowaniem jego pozytywnego wizerunku oraz budowaniem tożsamości nabierają dużego znaczenia. Jest to okres, w którym zachodzi wiele zmian związanych z wyglądem. Ponadto w okresie dorastania ciało staje się dla młodych osób centralnym wyznacznikiem ich samooceny oraz stanowi podstawowy element całościowego obrazu własnej osoby. W tym kontekście Doktorantka podejmuje rozważania mające na celu ukazanie: *Kształtowania się obrazu ciała* (rozdział II), w którym omawia w 2.1. Czynniki osobowe mające znaczenie dla kształtowania się obrazu ciała adolescentów: fizyczne, psychiczne a także znaczenie aktywności fizycznej oraz 2.2. Czynniki środowiskowe obecne w procesie kształtowania się obrazu ciała młodzieży: rolę rodziny, środowiska rówieśniczego, szkolnego a także oddziaływania mediów. Treści zawarte w tym rozdziale wskazują, że kształtowanie się obrazu ciała w biegu życia, warunkowane jest poprzez różne czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Okres adolescencji jest czasem nie tylko burzliwego kształtowania się obrazu ciała młodych ludzi, ale także czasem poszukiwania swojej tożsamości. Ciało staje się centralnym elementem definiującym ich własną wartość oraz całościowy obraz siebie. Zasadne jest zatem stwierdzenie, że „kształtowanie się obrazu ciała młodzieży jest procesem wielowymiarowym, a w tym szczególnym okresie, także dynamicznym” (s. 93).

Ciało i sport w procesie technologizacji jest przedmiotem analiz w rozdziale trzecim. Sport jest globalnym fenomenem, który wpisuje się w każdą z dziedzin ludzkiego życia. Odgrywa istotną rolę na płaszczyźnie społecznej, ekonomicznej, politycznej czy kulturowej. Zawiera także wzorce wychowawcze. Sport może także pełnić rolę wielokierunkowego narzędzia wspomagającego rozwój człowieka. W tym kontekście na treść tego rozdziału składają się różne sposoby definiowania sportu oraz jego rodzaje i funkcje, zagadnienie sportu w doskonaleniu ludzkiego ciała oraz proces technologizacji sportu. Sport – jak stwierdza mgr Marcelina Kalemba – „jest pojęciem interdyscyplinarnym, rozpatrywanym na wielu płaszczyznach. Badaniami nad nim zajmują się zarówno różne dziedziny nauk społecznych i

humanistycznych jak i ścisłych. Łączenie różnorodnych perspektyw jest kluczowym podejściem umożliwiającym lepsze zrozumienie generowanych w jego obrębie problemów” (s. 111). Na uwagę i podkreślenie zasługują zatem te analizy, w których Doktorantka podkreśla, że „w centrum tej fascynującej dziedziny życia społecznego znajduje się człowiek, bez którego sport by nie istniał. Człowiek w sporcie postrzegany jest zarówno jako podmiot obejmujący zawodników, trenerów, instruktorów czy sędziów, ale także jako narzędzie, które poprzez swoje umiejętności, a przede wszystkim ciało, stara się osiągać zamierzone sukcesy” (s. 115). Ważne znaczenie ma także ukazanie obecności technologii w sporcie, która stwarza nowe możliwości i rozwiązania, ale także stanowi źródło różnicujące wśród jego uczestników. Otwiera ona drogę do przekraczania granic wytrzymałości zarówno człowieka i jego ciała, jak i sprzętu. Drobna uwaga dotyczy ujednoczenia sformułowań zawartych w tekście (por. s. 118): „wychowanie po przez ciało”, a kilka zdań niżej: „Wychowanie poprzez ciało...”; czy też samej konstrukcji zdań np.: „Używane w pracy sportowca ciało, mimo że jest sprawniejsze od ciał osób nieaktywnych, zużywa się szybciej”, albo: „Uszkodzone ciało musi być naprawione” (s. 123).

Analiza danych uzyskanych w badaniu – rozdział piaty – posłużyła do zrealizowania zamierzonego celu badawczego i odpowiedzenia na pytanie: Jaki jest indywidualny i społeczny obraz ciała młodzieży wobec technologizacji sportu. Rozdział ten składa się z ośmiu podrozdziałów, które dotyczą sformułowanych w dysertacji problemów szczegółowych i weryfikacji postawionych hipotez badawczych. Wyniki badań przeprowadzonych przez mgr Marcelinę Kalembę wskazują, że zarówno kobiety, jak i mężczyźni przejawiają podobny stopień zainteresowania własnym ciałem. Utożsamianie się z obowiązującymi stereotypami, wzorcami i ideałami, rozpoczyna się zdecydowanie wcześniej niż okres dorastania. Internalizacja społeczno-kulturowych stereotypów związanych z wyglądem zewnętrznym oraz ideałów piękna, jest szczególnie widoczna wśród dorastającej młodzieży, ze względu na zmieniającą się hierarchię wzorców i wartości. Wśród badanej młodzieży to mężczyźni cechowali się wyższym poziomem internalizacji stereotypów. Większa internalizacja obowiązujących wzorców i stereotypów występuje w miastach niż na obszarach wiejskich. Media społecznościowe i influencerzy promujący zdrowy i aktywny tryb życia, mają duże znaczenie w wyborze źródeł i wzorców – dotyczących kształtowania się obrazu ciała młodzieży, ale nie jest ono dominujące. W kształtowaniu się obrazu ciała znaczenie ma aktywność fizyczna. Doktorantka odczytuje zatem znaczenie analizowanej aktywności w podtrzymywaniu zdrowia całego organizmu oraz kształtowania pozytywnych nawyków. Ważna w tym kontekście jest potrzeba ciągłego edukowania młodzieży z zakresu

oddziaływania aktywności fizycznej na zdrowie i rozwój oraz edukacji zdrowotnej. Aktywność fizyczna może przejawiać się w najprostszyc formach ruchu, a także z wykorzystaniem różnego rodzaju sprzętu oraz przestrzeni do ćwiczenia ciała. Monitorowanie aktywności fizycznej oraz postępów może wspierać procesy motywacyjne do podejmowania aktywności fizycznej oraz podnoszenia swoich osiągnięć.

Kształtowanie się obrazu ciała młodego człowieka zależy w głównej mierze od jego osobowych czynników psychicznych i fizycznych, ale także od podejścia i form wsparcia tego procesu przez rodziców, nauczycieli, trenerów i instruktorów. W tym kontekście praca nad kształtowaniem pozytywnego obrazu ciała i jego akceptacją wymaga zróżnicowanych strategii oraz delikatnego podejścia. Na podkreślenie zasługują zatem sformułowane przez mgr Marcelinę Kalembę wskazania praktyczne (s. 232-243) odnoszące się do podjętej w badaniach problematyki związanej z cielesnością, akceptacją siebie oraz aktywnością fizyczną młodzieży w okresie dorastania. Działania te obejmują:

- 1) Szkolenia dla rodziców, nauczycieli, trenerów, instruktorów;
- 2) Promowanie aktywności fizycznej wśród młodzieży przez środowisko szkolne;
- 3) Współpracę środowisk wychowawczych z trenerami sportowymi i firmami technologicznymi;
- 4) Warsztaty analizy przekazu medialnego dla młodzieży;
- 5) Stosowanie technologii sportowej do kontroli wagi i wspomagania zdrowego stylu życia.

Przedstawione powyżej działania wskazują, że udział w sporcie może stanowić nie tylko środek do osiągnięcia zdrowia fizycznego, ale również instrument wspomagający rozwój zdrowego podejścia do własnego ciała. W tym też kontekście Doktorantka formułując wnioski ogólne (por. s. 253) stwierdza, iż aktualność podjętej tematyki nabiera dodatkowego znaczenia w świetle współczesnych trendów społecznych, w których istotną rolę odgrywa oddziaływanie mediów oraz technologizacji każdej dziedziny życia. Oczywistym zatem wnioskiem jest ciągła potrzeba podejmowania zadań wychowawczych, które pomogą młodzieży w kształtowaniu pozytywnego obrazu siebie w ciągu całego życia. Ważne miejsce ma także upowszechnianie wiedzy i informacji o tym, że sprzęt sportowy, przestrzenie do ćwiczenia ciała, czy też technologie noszone i aplikacje mobilne, mogą oddziaływać na proces kształtowania się ludzkiego ciała. Przede wszystkim wspierają one efekty treningu, a także pozwalają na monitorowanie parametrów organizmu sprawiając, że aktywność fizyczna staje się bezpieczniejsza. Z drugiej zaś strony zbyt duża zależność człowieka od technologicznych

rozwiązań, może prowadzić do utraty pozytywnej relacji z własnym ciałem i nadmiernym skupianiu się na jego fizycznych aspektach, zapominając o jego wartości.

3. Wnioski i dyskusje

Młodzież decydując się zarówno na aktywność fizyczną, jak i na korzystanie ze wspomagającej ją technologii sportowej, kieruje się swoimi potrzebami i świadomym podejmowaniem osiągnięcia założonych przez siebie celów (por. s. 216). Dysertacja stanowi istotne – z punktu widzenia naukowego oraz społeczno-edukacyjnego – opracowanie stanowiące niezaprzeczalny wkład Autorki w poszerzenie pól badawczych we współczesnych naukach społecznych, w tym przede wszystkim w socjologii czy pedagogice. Dysertacja jest spójna, logiczna, poszczególne jej fragmenty stanowią samodzielne całości i jednocześnie ich treść się dopełnia.

W konkluzji wszystkich analiz Autorka stwierdza, iż: „współczesna technologia obejmująca m. in.: mobilne aplikacje, sprzęt monitorujący postępy, zmiany fizjologiczne wysiłku, wirtualne treningi, nowoczesne sprzęty sportowe poprawiające komfort uczestnictwa itp., mogą skutecznie wspomagać stymulowanie regularnej aktywności fizycznej oraz promowanie zdrowych nawyków względem dbałości o ciało” (s. 244), a w tym kontekście warto także zwrócić uwagę na:

- 1) zastosowanie przez mgr Marcelinę Kalembę podejścia interdyscyplinarnego w poszukiwaniach teoretycznych w zakresie indywidualnego i społecznego obrazu ciała młodzieży oraz kształtowania się tego obrazu. Badaniem nad obrazem ciała zajmuje się psychologia, a także socjologia, pedagogika, teologia i inne dyscypliny i subdyscypliny naukowe. Analiza publikacji podejmujących powyższą problematykę pozwoliła Doktorantce spojrzeć całościowo na obraz ciała, jak i proces jego kształtowania się. Również badaniami związanymi ze sportem zajmują się różne dyscypliny naukowe, a wśród nich wyżej wymienione oraz wciąż rozwijające się subdyscypliny, jak socjologia sportu, psychologia sportu czy pedagogika sportu. Łączenie różnorodnych perspektyw jest kluczowym podejściem umożliwiającym lepsze zrozumienie generowanych w jego obrębie problemów. Słusznie zatem Autorka stwierdza, że technologiczny postęp zmienił nieodwracalnie obraz współczesnego świata społecznego, a także sportu. Technologia traktowana w znaczeniu pozytywnym, jako źródło postępu, wspomaganie i rozwoju powinna być w świecie sportu właściwie wykorzystywana;

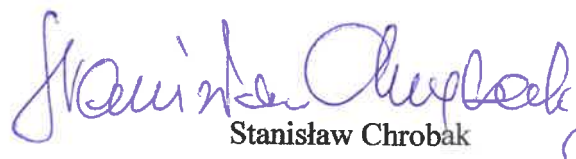

- 2) walorem ocenianej rozprawy, jest „*Dyskusja wyników*” (s. 216-231), w której kwestie związane z indywidualnym i społecznym obrazem ciała młodzieży oraz technologizacją sportu odniesione zostały do rezultatów badań osiągniętych przez innych autorów. Przeprowadzone przez mgr Marcelinę Kalembę analizy prowadzą do stwierdzenia, że zadowolenie z własnego ciała korzystnie wpływa na rozwijanie pewności siebie, poczucie szczęścia oraz ogólnej satysfakcji z życia. W tym kontekście technologia poprzez swoją obecność w każdej dziedzinie społecznego życia, z różnym natężeniem ma związek zarówno z indywidualnym jak i społecznym obrazem ciała. Monitorowanie aktywności fizycznej oraz postępów może wspierać procesy motywacyjne do podejmowania aktywności fizycznej oraz podnoszenia swoich osiągnięć. Takie porównanie pozwala także na monitorowanie aktywności fizycznej, popularności stosowania i wyboru technologii sportowych (rodzaju sprzętu) oraz przestrzeni do ćwiczeń;
- 3) autorskie badania przeprowadzone przez Doktorantkę nie tylko poszerzają wiedzę teoretyczną z zakresu socjologii ciała i sportu, ale także prowadzą do wskazania praktycznych rozwiązań dla rodziców, wychowawców, nauczycieli i trenerów w zakresie profilaktyki i pokonywania problemów związanych z zaburzonym obrazem ciała młodzieży. Rozumiejąc złożoność rzeczywistych przyczyn i problemów wpływających na stan emocjonalny, psychiczny i fizyczny dzieci i młodzieży, można przygotować i zaplanować skuteczną pomoc z zakresu profilaktyki, socjoterapii, psychoterapii czy zajęć wyrównawczych. Ważne są zatem wskazania praktyczne (s. 232-243), które mogą przekładać się na wzrost kreatywności i zaangażowania w proces edukacji młodzieży. Organizując tego typu działania należy kłaść nacisk i podkreślać to, że ciało stanowi wartość, która wykracza poza jego fizyczność. Technologie sportowe mogą służyć także do śledzenia postępów, motywowania młodych osób i dostarczania spersonalizowanych programów treningowych. W tym kontekście integracja systemów technologii sportowej z programem lekcyjnym może sprzyjać prowadzeniu przedmiotu z wychowania fizycznego, czy innych zajęć dodatkowych związanych z aktywnością fizyczną. Ponadto – jak podkreśla mgr Marcelina Kalemba – współpraca między różnego rodzaju środowiskami wychowawczymi z firmami produkującymi technologie sportowe, może nie tylko integrować innowacyjne rozwiązania w programie nauczania czy treningu sportowym, ale także w wychowaniu rodzinnym do spędzania czasu wolnego, dbania o ciało i zdrowie poprzez aktywność fizyczną.

- 4) aprobując i doceniając całość przemyśleń, wskazane Doktorantce drobne uchybienia, stanowią głos w dyskusji i mogą sprzyjać dalszym dociekanom i badaniom z zakresu wykorzystania technologii sportowej w kształtowaniu obrazu ciała – siebie jako osoby i zagrożeń, które związane są ze współczesną technologizacją sportu. Język rozprawy wypełnia kryteria stawiane tego rodzaju pracom – zdarzają się jednak błędy interpunkcyjne i literówki czy też w bardzo wielu miejscach zdanie rozpoczynające się małą literą. Należy jednak podkreślić rzetelność analiz i dobre opanowanie warsztatu naukowego Doktorantki.

4. Konkluzja

Biorąc pod uwagę walory poznawcze i naukowe recenzowanej dysertacji oraz dobrą argumentację, stwierdzam, że **rozprawa doktorska mgr Marceliny Kalemby, zatytułowana *Indywidualny i społeczny obraz ciała młodzieży wobec technologizacji sportu***, spełnia warunki określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. z 2023, poz. 742). W związku z powyższym **wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów procedury doktorskiej.**

Stanisław Chrobak

Warszawa, 24 lipca 2024 r.